วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ
ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2562

Journal of Economics and Management Strategy
Vol. 6, No. 2, July – December 2019

ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยาง: ข้อค้นพบจากพื้นที่ปลูกยางพาราเมืองใหญ่สองทะเล

(The Impacts of the ASEAN Economic Community and the Perceptions of Para-rubber Farmers: Findings from the Para-rubber Plantation Area in the Large City of Two Seas)

พลากร สัตย์ซื่อ[1] และ ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์[2]

Palakorn Satsue[1] and Purawich Phitthayaphinant[2]

Received: January 17, 2019
Revised: April 24, 2019
Accepted: May 8, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเลือกจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่วิจัย การรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างกับเกษตรกรชาวสวนยางจำนวน 400 ราย ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบผสานวิธี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและแบบจำลองโลจิตแบบทวิ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.63±0.65) รวมทั้งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมโดยภาพรวมในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.57±0.72 และ 3.74±0.74 ตามลำดับ) เช่น การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราและราคาผลผลิตยางพารา การเปลี่ยนแปลงของอำนาจในการต่อรองราคากับผู้รับซื้อผลผลิตยางพาราและการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา ปัจจัยกำหนดการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความเพียงพอของแรงงานครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การตรวจเยี่ยม/การรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ การเข้าร่วมการฝึกอบรม/ทัศนศึกษา/การ

[1] อาจารย์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา
Lecturer, Department of Agricultural Economics, Faculty of Economics, Prince of Songkla University, Songkhla
E-mail: palakorn.sa@psu.ac.th

[2] อาจารย์ คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง
Lecturer, Faculty of Technology and Community Development, Thaksin University, Phatthalung
E-mail: p_paratsanant@yahoo.co.th

ประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยมีค่าความน่าจะเป็นในการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเท่ากับ 0.1969, 0.1911, 0.1487, 0.1027 และ 0.0512 ตามลำดับ ผลการวิจัยที่ได้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมแก่เกษตรกรชาวสวนยางต่อไป

คำสำคัญ: การรับรู้ เกษตรกรชาวสวนยาง แบบจำลองโลจิต ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ABSTRACT

This survey research investigated the perceptions of the impacts of the ASEAN Economic Community (AEC) on the part of para-rubber farmers, and also examined the factors that were considered important in determining their differences in perceptions regarding the impacts of the AEC. Primary data were collected using structured interviews from a total sample of 400 para-rubber farmers using the mixed-methods sampling technique. Descriptive statistics and a binary logit model were applied for the data analysis. The results revealed that the respondents perceived a high level of overall potential impacts of the AEC ($\bar{x}$ = 3.63±0.65). Moreover, they perceived a high level of overall direct and indirect impacts ($\bar{x}$ = 3.57±0.72 and 3.74±0.74, respectively), for instance, changes in farm income and the prices of para-rubber, and changes in bargaining power with buyers and competition in para-rubber product production. The statistically-significant factors determining the perceptions of the impacts of the AEC of the respondents were: the adequacy of household labor/hired labor for para-rubber farming; access to AEC information; visits/advice offered by government officers; training/field trips/sessions/seminars on para-rubber farming; and the number of household members, with respective perceptual probabilities of the impacts of the AEC of 0.1969, 0.1911, 0.1487, 0.1027, and 0.0512, respectively. The results are useful for related government agencies to formulate appropriate agricultural extension strategies for para-rubber farmers.

Keywords: Perception, Para-rubber Farmer, Logit Model, ASEAN Economic Community (AEC)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่พันธกรณีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ซึ่งสร้างโอกาสให้แก่สินค้าเกษตรของประเทศไทย เช่น การเคลื่อนย้ายสินค้าและการลงทุนมีความสะดวกมากขึ้น ตลาดรองรับสินค้ามีขนาดใหญ่ขึ้น วัตถุดิบ/สินค้าขั้นกลางที่นำเข้าเพื่อใช้ในการผลิตสินค้ามีราคาลดลง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าลดลงตามไปด้วย ในทางตรงกันข้ามการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ก่อให้เกิดภัยคุกคามแก่สินค้าเกษตรของประเทศไทย เช่น สินค้า

เกษตรบางชนิดที่มีต้นทุนต่ำ (กว่าของประเทศไทย) จากประเทศอื่นในอาเซียน เข้ามาแข่งขันกับสินค้าเกษตรของประเทศไทย นักลงทุนชาวต่างชาติจากประเทศในอาเซียนจะเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น ทำให้การแข่งขันในตลาดทวีความรุนแรงมากขึ้น (คณะทำงานยกร่างยุทธศาสตร์การเกษตรต่างประเทศ, 2560, น. 24 และ 26) นอกจากนี้การพัฒนาด้านการเกษตรของประเทศคู่แข่งขันที่สำคัญในอาเซียน มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม เป็นต้น อาจส่งผลให้ประเทศไทยเสียส่วนแบ่งทางการตลาดในอนาคตสำหรับสินค้าเกษตรที่ผลิตและส่งออกได้เหมือนกัน เช่น ปาล์มน้ำมัน ข้าว รวมไปถึงยางพารา

ปัจจุบันไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกยางพาราอันดับหนึ่งของโลก โดยในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีปริมาณผลผลิตยางดิบ 4.51 ล้านตัน และปริมาณการส่งออกยางพารา 3.34 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 2.16 แสนล้านบาท แต่ทว่ายางพาราที่ส่งออกส่วนใหญ่อยู่ในรูปยางพาราแปรรูปขั้นต้น เช่น ยางแท่ง ยางคอมปาวด์ ยางแผ่นรมควัน น้ำยางข้น อีกทั้งราคายางพาราในปัจจุบันต่ำกว่าต้นทุนการผลิตยางพารา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561: 27) และเกษตรกรชาวสวนยางในฐานะผู้ผลิตไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา ตลอดจนไม่สามารถกำหนดราคายางพาราให้เป็นไปตามความต้องการหรือความพึงพอใจของตนเองได้ (ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์ และ อยุทธ์ นิสสภา, 2555: 97) ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีสวนยางพาราขนาดเล็ก ประสบภาวะขาดทุนและเกิดความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก จนต้องเรียกร้องให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือและบริหารจัดการยางพาราทั้งระบบอย่างจริงจัง

สุธี อินทรสกุล, บัญชา สมบูรณ์สุข, และ ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์ (2560: 92) ได้รายงานว่า ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage หรือ RCA) ในการส่งออกยางพาราไปยังตลาดอาเซียนของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ประเทศเวียดนามมีค่าดังกล่าวมากกว่าหนึ่งและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้นอกจากประเทศอินโดนีเซียที่เป็นคู่แข่งขันเดิมในการส่งออกยางพาราแล้ว ยังมีประเทศเวียดนามที่เป็นคู่แข่งขันใหม่ นอกจากนี้ประเทศอื่นในกลุ่ม CLMV ได้แก่ กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ มีการส่งออกยางพาราเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากการส่งเสริมการผลิตยางพาราของรัฐบาล (สนธยา สำเภาทอง, 2558 อ้างโดยสุธี อินทรสกุล และคณะ, 2560: 90) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแข่งขันในตลาดส่งออกยางพาราที่สูงขึ้นในอนาคต

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเกษตรกรต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพบว่า มีค่อนข้างน้อย โดยมีการศึกษาเฉพาะผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารา ได้แก่ ศุภโชค สมพงษ์ (2555) นวพร สังวร และ สุดาพร สาวม่วง (2557) หรือสินค้าเกษตรชนิดอื่น เช่น วิลาวัณย์ ไฝนันท์ตา (2555) เกี่ยวกับลำไย อนันต์ บุพศิริ (2556) รวมถึงวันเพ็ญ ทับทิมแก้ว และ ธิฏิรัตน์ ทิพรส (2558) เกี่ยวกับข้าว กอปรกับผลการสำรวจในเบื้องต้น (Reconnaissance Survey) สะท้อนให้เห็นว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้เรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพียงผิวเผินหรือในขอบเขตที่จำกัด แม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐได้ให้ข้อมูลเรื่องดังกล่าวผ่านช่องทางที่หลากหลาย โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม เพราะเกษตรกรชาวสวนยางเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัว จึงไม่มีความกระตือรือร้นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 6, 2556: 83) นอกจากนี้สิทธิโชค วรานุสันติกูล

(2546: 145) ได้กล่าวว่า การรับรู้ตนเองมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเจตคติ ถ้าบุคคลไม่มีการรับรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว บุคคลจะไม่สามารถจดจำ คิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ในเรื่องนั้นได้ ดังนั้นหากเกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ถึงผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออาชีพการทำสวนยางพารา จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเจตคติของเกษตรกรชาวสวนยาง เช่น เกษตรกรชาวสวนยางจะมีความตื่นตัวในการรับมือกับผลกระทบดังกล่าวมากขึ้น หรือมีการปรับตัวภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

จากเหตุผลดังที่กล่าวไปแล้ว การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญ โดยมีคำถามการวิจัยว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับใด และปัจจัยกำหนดการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีอะไรบ้าง โดยได้นำแนวคิดว่าด้วยการรับรู้ที่กล่าวว่าปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ทำให้บุคคลมีการรับรู้แตกต่างกัน (สถิติ วงศ์สวรรค์, 2525 อ้างโดยพงษ์วิวัฒน์ สิงห์มณี, 2544: 15) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจนจิรา ใจทาน, สาวิตรี รังสิภัทร์, และพิชัย ทองดีเลิศ (2556) สุธิดา ปัททุม และ ไกรชิต สุตะเมือง (2556) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 6 (2556) เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ บำเพ็ญ เขียวหวาน (2558) มาประยุกต์ในการกำหนดตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะเป็นปัจจัยกำหนดการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์การทำการเกษตร การเข้าร่วมการประชุม สัมมนา และกิจกรรมทางการเกษตรของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้แก่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการวางแผนหรือกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมแก่เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่วิจัยและพื้นที่อื่นที่มีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกันหรือคล้ายคลึงกันต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่วิจัย หรือที่รู้จักกันดีในนาม “เมืองใหญ่สองทะเล” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำจังหวัด เนื่องจากเป็นแหล่งปลูกยางพาราดั้งเดิมที่สำคัญของประเทศไทย โดยมีพื้นที่ปลูกยางพารา (1.97 ล้านไร่) พื้นที่เปิดกรีดยางพารา (1.68 ล้านไร่) และผลผลิตยางพารา (4.50 แสนตัน) มากเป็นอันดับที่ 2 ของภาคใต้และของประเทศ (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2561) รวมทั้งมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียผ่านด่านสะเดาและด่านปาดังเบซาร์ ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในการรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรชาวสวนยางในจังหวัดสงขลาจำนวน 400 ราย ในส่วนการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะการรับรู้ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ (1) ผลกระทบทางตรง

มี 6 ประเด็น และ (2) ผลกระทบทางอ้อม มี 3 ประเด็น ตัวแปรอิสระแสดงในตารางที่ 1 สำหรับตัวแปรตาม คือ การรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจโดยภาพรวม หรือคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อมในทุกประเด็น การรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2559

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวางในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรชาวสวนยางจำนวน 400 ราย (1 ครัวเรือนต่อตัวแทนเกษตรกรชาวสวนยาง 1 ราย) ซึ่งได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane (1967: 886) โดยยอมให้ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างเกิดขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 5 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแบบผสานวิธี (สุชาต ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550: 154) โดยเริ่มจากการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นอำเภอที่มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางมากที่สุดของจังหวัด และในอันดับรองลงมา ตามลำดับ ซึ่งผลรวมของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอที่เลือกไว้มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางทั้งหมดในจังหวัด ต่อมาได้ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามจำนวนอำเภอที่เลือกไว้ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามสัดส่วนของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอนั้น ประกอบด้วย (1) อำเภอรัตภูมิ 75 ราย (2) อำเภอหาดใหญ่ 54 ราย (3) อำเภอเทพา 53 ราย (4) อำเภอนาทวี 51 ราย (5) อำเภอสะเดา 50 ราย (6) อำเภอจะนะ 48 ราย (7) อำเภอสะบ้าย้อย 45 ราย และ (8) อำเภอควนเนียง 24 ราย หลังจากนั้นในแต่ละอำเภอได้ใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นระบบตามลำดับที่ของเกษตรกรชาวสวนยางในทะเบียนของกรมส่งเสริมการเกษตร

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องและค่าอำนาจจำแนกในแต่ละข้อคำถามมากกว่า 0.60 และ 0.40 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดี (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549: 261) นอกจากนี้ได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายใน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในระดับที่ยอมรับได้และมีความเชื่อถือได้สูง คือ มีค่ามากกว่า 0.70 (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549: 280 และ สุชาต ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550: 284)

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ประการแรก ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในวัตถุประสงค์ประการถัดมา ใช้แบบจำลองโลจิตแบบทวิ (Binary Logit Model) ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยในกรณีที่ตัวแปรตามมีค่าไม่ต่อเนื่อง คือ มีเพียงค่า 2 ค่า (0 และ 1) โดยทั่วไปสามารถเลือกใช้การประมาณการได้ 3 วิธี คือ (1) แบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้นตรง (2) แบบจำลองโพรบิท และ (3) แบบจำลองโลจิต ซึ่งให้ผลลัพธ์ใกล้เคียงกัน แต่ที่ใช้กันมาก คือ แบบจำลองโลจิต ซึ่งมีลักษณะการกระจายตัวเป็นเส้นโค้งรูปตัวเอส เนื่องจากช่วยแก้ปัญหาสัดส่วนของตัวอย่างที่ไม่เหมาะสม และมีความน่าเชื่อถือมากกว่า (Maddala & Lahiri, 2009: 337) โดยประมาณการค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระด้วยวิธีการความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation หรือ MLE)

เพื่อทำนายความน่าจะเป็นในการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แบบจำลองโลจิตแบบทวิประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 16 ตัว ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

$$P_i = F(Z_i)$$

$$= \frac{1}{1+e^{-Z_i}}$$

$$Z_i = In\left(\frac{P_i}{1-P_i}\right)$$

$$Z_i = b_0 + \sum_{j=1}^{k} b_j x_{ij}$$

$$Z_i = b_0 + b_1GEN_i + b_2AGE_i + b_3EDU_i + b_4MEM_i + b_5LAB_i + b_6FUN_i + b_7EXP_i + b_8RLC_i + b_9HLA_i + b_{10}ICP_i + b_{11}ANI_i + b_{12}INF_i + b_{13}SEM_i + b_{14}ADV_i + b_{15}HEL_i + b_{16}RIN_i + U_i$$

เมื่อ

P หมายถึง ความน่าจะเป็นในการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Z หมายถึง ตัวแปรหุ่นที่แสดงการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวม โดยมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อเกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมหรือคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางรายนั้นต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวม (3.63 คะแนน) และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อเกษตรกรชาวสวนยางไม่มีการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวม หรือคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางรายนั้นต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวม (3.63 คะแนน)

e หมายถึง ค่าคงตัวที่เป็นฐานของลอการึทึมธรรมชาติ ซึ่งมีค่าประมาณ 2.718

b หมายถึง พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า

U หมายถึง ตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนที่มีการแจกแจงแบบโลจิสติก

ตารางที่ 1 ตัวแปรอิสระในแบบจำลองโลจิตแบบทวิ

ตัวแปร	ความหมาย
GEN	ตัวแปรหุ่นเพศ โดยที่บุรุษแทนด้วย 0 และสตรีแทนด้วย 1
AGE	อายุ (ปี)
EDU	จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (ปี)
MEM	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รวมเกษตรกรชาวสวนยางผู้ให้สัมภาษณ์ (คน)
LAB	ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงความเพียงพอของแรงงานครัวเรือนในการทำสวนยางพารา โดยที่เพียงพอแทนด้วย 0 และไม่เพียงพอแทนด้วย 1
FUN	ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต/จัดการสวนยางพารา โดยที่มากที่สุดแทนด้วย 5 มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดแทนด้วย 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ
EXP	ประสบการณ์การทำสวนยางพารา (ปี)
RLC	พื้นที่ปลูกยางพารา (ไร่)
HLA	ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงความเพียงพอของแรงงานครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา โดยที่เพียงพอแทนด้วย 0 และไม่เพียงพอแทนด้วย 1
ICP	ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการปลูกพืชร่วมยาง โดยที่มีการปลูกพืชร่วมยางแทนด้วย 0 และไม่มีการปลูกพืชร่วมยางแทนด้วย 1
ANI	ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการเลี้ยงสัตว์/สัตว์น้ำในสวนยางพารา โดยที่มีการเลี้ยงสัตว์/สัตว์น้ำในสวนยางพาราแทนด้วย 0 และไม่มีการเลี้ยงสัตว์/สัตว์น้ำในสวนยางพาราแทนด้วย 1
INF	การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยที่มากที่สุดแทนด้วย 5 มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดแทนด้วย 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ
SEM	ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการเข้าร่วมการฝึกอบรม/ทัศนศึกษา/การประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา โดยที่ไม่มีแทนด้วย 0 และมีแทนด้วย 1
ADV	ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการตรวจเยี่ยม/การรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ โดยที่ไม่ได้รับแทนด้วย 0 และได้รับแทนด้วย 1
HEL	ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา โดยที่ไม่มีแทนด้วย 0 และมีแทนด้วย 1
RIN	รายได้จากการทำสวนยางพารา (บาท/ปี)

ที่มา: จากการศึกษา

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. การรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย

เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.63±0.65 คะแนน (ตารางที่ 2) ในส่วนผลกระทบทางตรง เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบทางตรงของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.57±0.72 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 61.90 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางบวกต่อรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา คือ ทำให้รายได้จากการขายผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 38.10 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางลบต่อรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา คือ ทำให้รายได้จากการขายผลผลิตยางพาราลดลง โดยมีผลกระทบต่อรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.53±0.90 คะแนน สำหรับประเด็นราคาผลผลิตยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 56.72 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางบวกต่อราคาผลผลิตยางพารา คือ ทำให้ราคาผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 43.38 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางลบต่อราคาผลผลิตยางพารา คือ ทำให้ราคาผลผลิตยางพาราลดลง โดยมีผลกระทบต่อราคาผลผลิตยางพาราในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.59±0.82 คะแนน

เกษตรกรชาวสวนยางในสัดส่วนที่มากกว่าเห็นว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินในรูปรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราและราคาผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกยางพาราเป็นอันดับหนึ่งของโลกมาหลายทศวรรษ จึงทำให้มีความพร้อมที่จะแข่งขันกับประเทศผู้ผลิตยางพารารายอื่นในตลาดโลก โดยเฉพาะประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น จะช่วยลดอุปสรรคในการส่งออกยางพาราไปยังประเทศสมาชิกอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคที่เป็นภาษีและไม่ใช่ภาษี ทำให้ประเทศไทยสามารถส่งออกยางพาราไปขายในตลาดอาเซียนได้สะดวกขึ้น โดยสินค้ายางพาราที่ส่งออกนี้ เป็นผลผลิตที่มาจากโซ่อุปทานกลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งใช้ผลผลิตจากโซ่อุปทานต้นน้ำเป็นวัตถุดิบในการผลิต ดังนั้นการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงส่งผลดีต่อโซ่อุปทานในทุกระดับ อย่างไรก็ตามประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบทางลบต่อรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราและราคาผลผลิตยางพาราได้ หากประเทศคู่แข่งขันในอาเซียนมีการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราให้เทียบเท่ากับประเทศไทยได้

ตารางที่ 2 การรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย

ผลกระทบ	ทิศทางของผลกระทบ		ระดับผลกระทบ					$\bar{X}$	S.D.
	บวก	ลบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1.ผลกระทบทางตรง								3.57 (H)	0.72
1.1 รายได้จากการขายผลผลิตยางพารา (n = 147)									
	91	56	22	51	59	13	2	3.53	0.90
	(61.90%)	(38.10%)	(14.97%)	(34.69%)	(40.14%)	(8.84%)	(1.36%)	(H)	
1.2 ราคาผลผลิตยางพารา (n = 134)									
	76	58	19	50	56	9	-	3.59	0.82
	(56.72%)	(43.38%)	(14.18%)	(37.31%)	(41.79%)	(6.72%)		(H)	
1.3 การเคลื่อนย้าย/อพยพแรงงานไปทำงานนอกพื้นที่ (n = 113)									
	44	69	13	49	45	3	3	3.58	0.83
	(38.94%)	(61.06%)	(11.51%)	(43.37%)	(39.82%)	(2.65%)	(2.65%)	(H)	
1.4 จำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา (n = 69)									
	17	52	7	36	21	2	3	3.61	0.88
	(24.64%)	(75.36%)	(10.15%)	(52.17%)	(30.43%)	(2.90%)	(4.35%)	(H)	
1.5 ค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพารา (n = 62)									
	21	41	10	25	23	2	2	3.63	0.91
	(33.87%)	(66.13%)	(16.13%)	(40.31%)	(37.10%)	(3.23%)	(3.23%)	(H)	
1.6 ต้นทุนวัสดุ เช่น ปุ๋ย สารเคมี (n = 64)									
	25	39	19	29	15	1	-	4.03	0.78
	(39.06%)	(60.94%)	(29.69%)	(45.31%)	(23.44%)	(1.56%)		(H)	
2. ผลกระทบทางอ้อม								3.74 (H)	0.74
2.1 อำนาจในการต่อรองราคากับผู้รับซื้อผลผลิตยางพารา (n = 109)									
	62	47	22	31	43	11	2	3.55	0.99
	(56.88%)	(43.12%)	(20.18%)	(28.44%)	(39.45%)	(10.09%)	(1.83%)	(H)	
2.2 การแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา (n = 144)									
	95	49	32	64	41	7	-	3.84	0.82
	(65.97%)	(34.03%)	(22.22%)	(44.45%)	(28.47%)	(4.86%)		(H)	
2.3 ความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศ (n = 156)									
	133	23	37	58	56	5	-	3.81	0.83
	(85.26%)	(14.74%)	(23.72%)	(37.18%)	(35.90%)	(3.21%)		(H)	

หมายเหตุ: เกณฑ์การประเมินระดับผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กำหนดให้ มากที่สุด (4.21–5.00 คะแนน) แทนด้วย T, มาก (3.41–4.20 คะแนน) แทนด้วย H ปานกลาง (2.61–3.40 คะแนน) แทนด้วย M, น้อย (1.81–2.60 คะแนน) แทนด้วย L และน้อยที่สุด (1.00–1.80 คะแนน) แทนด้วย E

ที่มา: จากการศึกษา

ในส่วนของแรงงานพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 61.06 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางลบต่อการเคลื่อนย้าย/อพยพแรงงานไปทำงานนอกพื้นที่ คือ ทำให้แรงงานมีการเคลื่อนย้าย/อพยพไปทำงานนอกพื้นที่เพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 38.94 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางบวกต่อการเคลื่อนย้าย/อพยพแรงงานไปทำงานนอกพื้นที่ คือ ทำให้แรงงานมีการเคลื่อนย้าย/อพยพไปทำงานนอกพื้นที่ลดลง โดยมีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้าย/อพยพแรงงานไปทำงานนอกพื้นที่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.58±0.83 คะแนน ในประเด็นจำนวนแรงงานในการทำสวนยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 75.36 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางลบต่อจำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้แรงงานในการทำสวนยางพารามีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 24.64 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางบวกต่อจำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้แรงงานในการทำสวนยางพารามีจำนวนเพียงพอ โดยมีผลกระทบต่อจำนวนแรงงานในการทำสวนยางพาราในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.61±0.88 คะแนน สำหรับประเด็นค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 66.13 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางลบต่อค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้ค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 33.87 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางบวกต่อค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้ค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราลดลง โดยมีผลกระทบต่อค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.63±0.91 คะแนน

การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมือเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการและนักลงทุนชาวต่างชาติจากประเทศในอาเซียนที่สนใจเข้ามาลงทุนทำธุรกิจในประเทศไทยมีจำนวนมากขึ้น (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ, 2557: 65) ซึ่งการดำเนินธุรกิจนั้นจำเป็นต้องใช้แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญประการหนึ่ง ทำให้แรงงานมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้หากผู้ประกอบการชาวต่างชาติมีการเสนอผลตอบแทนในรูปค่าจ้างแรงงานที่น่าสนใจ หรือสูงกว่าผลตอบแทนที่แรงงานได้รับจากการทำสวนยางพารา จะส่งผลให้แรงงานมีการเคลื่อนย้าย/อพยพไปทำงานนอกพื้นที่ หรือนอกภาคการเกษตรมากขึ้น หรืออาจตัดสินใจไปทำงานในต่างประเทศ (ประเทศอื่นในอาเซียน) ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการทำสวนยางพารา และการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพารา อย่างไรก็ตาม ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบทางบวกต่อแรงงานและค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราของประเทศไทยได้ หากแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งแรงงานประเภทนี้มีอัตราค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าแรงงานไทย (บัญชา สมบูรณ์สุข, วันชัย ธรรมสัจการ, ปริญญา เฉิดโฉม, อรอนงค์ ลองพิชัย, และ ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์, 2558: 79)

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 60.94 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางลบต่อต้นทุนวัสดุ เช่น ปุ๋ย สารเคมี ที่ใช้ในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้ต้นทุนวัสดุที่ใช้ในสวนยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 39.06 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางบวกต่อต้นทุนวัสดุที่ใช้ในสวนยางพารา คือ

ทำให้ต้นทุนวัสดุที่ใช้ในสวนยางพาราลดลง โดยมีผลกระทบต่อต้นทุนวัสดุที่ใช้ในสวนยางพาราในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 4.03±0.78 คะแนน เนื่องจากการนำเข้าวัสดุ เช่น ปุ๋ยเคมี จากต่างประเทศ ผู้นำเข้าต้องขออนุญาตจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติปุ๋ย ทำให้ผู้นำเข้าปุ๋ยเคมีมีเพียงรายใหญ่จำนวนไม่กี่ราย ซึ่งจัดเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย โดยผู้นำเข้าจะนำเข้าแม่ปุ๋ยเพื่อมาผสมเป็นสูตรต่าง ๆ แล้ววางขายภายในประเทศ ดังนั้นการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน่าจะส่งผลดีต่อผู้นำเข้าปุ๋ยเคมี คือ ทำให้อุปสรรคในการนำเข้าปุ๋ยเคมีลดลง แต่ราคาขายปุ๋ยเคมีในตลาดภายในประเทศน่าจะไม่แตกต่างจากเดิม

สำหรับผลกระทบทางอ้อม เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบทางอ้อมของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.74±0.74 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 56.88 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางบวกต่ออำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพารา คือ ทำให้อำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 43.12 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางลบต่ออำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพารา คือ ทำให้อำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพาราลดลง โดยมีผลกระทบต่ออำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพาราในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.55±0.99 คะแนน ส่วนประเด็นการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 65.97 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางบวกต่อการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา คือ ทำให้การแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราลดลง ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 34.03 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางลบต่อการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา คือ ทำให้การแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราเพิ่มขึ้น โดยมีผลกระทบต่อการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.84±0.82 คะแนน สำหรับประเด็นความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 85.26 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางบวกต่อความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศ คือ ทำให้ความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 14.74 รับรู้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบทางลบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศ คือ ทำให้ความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศลดลง โดยมีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.81±0.83 คะแนน

เห็นได้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวม ตลอดจนผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทุกประเด็นในระดับมาก เพราะการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยาง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา ราคาผลผลิตยางพาราที่ขายได้ แรงงานในการทำสวนยางพารา ต้นทุนวัสดุ และอำนาจในการต่อรองราคากับผู้รับซื้อผลผลิตยางพารา นอกจากนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมทั้งทางบวกและทางลบต่ออุตสาหกรรมยางพาราไทย ซึ่งศุภโชค สมพงษ์ และ วรพจน์ ศรีวงษ์คล (2556 อ้างโดยสุธี อินทรสกุล และคณะ, 2560: 82) ได้กล่าวว่า ประเทศไทย

เป็นผู้นำอุตสาหกรรมยางพาราในระดับต้นน้ำ โดยเน้นการผลิตยางพาราที่เป็นวัตถุดิบเพื่อการส่งออกและนำไปผลิตต่อ ขณะที่ประเทศมาเลเซียเป็นผู้นำอุตสาหกรรมยางพาราในระดับปลายน้ำ ซึ่งเน้นการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตยางพาราไปสู่ผลิตภัณฑ์ยางพารา ทำให้ประเทศไทยมีความเสียเปรียบประเทศมาเลเซียในด้านการตลาดและด้านราคา รวมถึงการจัดเก็บเงินภาษีส่งออกยางพารา (Centre for Experimental Social Sciences หรือ CESS) ของไทยมีอัตราที่สูงกว่ามาเลเซีย ทำให้ประเทศไทยมีต้นทุนการส่งออกยางพาราสูงกว่าประเทศมาเลเซีย อีกทั้งประเทศเวียดนาม เมียนมาร์ และลาว ซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศจีนที่เป็นหนึ่งในประเทศผู้นำเข้ายางพารารายใหญ่ของโลก ได้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกยางพาราและการพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยมีความเสียเปรียบประเทศเหล่านี้ในด้านต้นทุนการขนส่งผลผลิตยางพาราไปขายยังประเทศจีน อีกทั้งยังทำให้ประเทศไทยสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดในประเทศจีนส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจสร้างโอกาสที่ดีให้กับผู้ประกอบการและนักลงทุนชาวไทยได้เข้าไปลงทุนทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับยางพาราในประเทศสมาชิกอาเซียนได้สะดวกมากขึ้น ขณะเดียวกันอาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยที่มีข้อจำกัดในด้านเงินทุนและมีความสามารถในการปรับตัวต่ำ ต้องปิดกิจการ หรือขายกิจการให้กับนักลงทุนชาวต่างชาติ

ในปัจจุบันแม้ว่าประเทศไทยจะมีความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราตามที่งานวิจัยหลายเรื่องได้รายงานถึงค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกยางพาราของประเทศไทยไปยังตลาดต่างประเทศ เช่น วราลี ศรีสมบัติ (2542) อุดมศรี ชวานิสากุล (2544) ทรงพล ขัติยศ (2550) วัชรินทร์ กือเย็น (2551) ปราปต์ปกรณ์ ธนูรัตน์ (2553) พรรณจิรา จันทร์ผลึก (2553) วลัยพร บวรกุลวัฒนร์ (2554) อิศรา ชูบำรุง (2554) ปฐมาวดี ฉายรักษา (2557) สุธี อินทรสกุล และคณะ (2560) และ Poramacom (2002) แต่ประเทศไทยมีความต้องการใช้ยางพาราภายในประเทศน้อยมาก อันเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมยางพาราในระดับต้นน้ำเป็นหลัก ซึ่งมีโครงสร้างเป็นเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยที่มีสวนยางพาราขนาดเล็กโดยส่วนใหญ่ และมีการสนับสนุนอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราเพื่อการส่งออกน้อยกว่าที่ควรจะเป็น (ชญาณินทร์ อักษรสิทธิ์, 2552: 5) โดยผลผลิตยางพาราขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่จะถูกส่งออกไปขายยังตลาดต่างประเทศ ไม่ได้นำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตของอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศตามที่ควรจะเป็น แต่ถูกนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยางพาราโดยประเทศคู่ค้า ซึ่งเป็นการลดมูลค่าภายในโซ่อุปทานยางพาราลง นอกจากนี้ประเทศไทยไม่ได้เป็นประเทศผู้ส่งออกยางพาราเพียงรายเดียวของโลก และตลาดยางพาราโลกไม่ได้เป็นตลาดผู้ขายน้อยราย กอปรกับบางประเทศในอาเซียน อินโดนีเซีย เวียดนาม มาเลเซีย เป็นต้น ได้พยายามยกระดับอุตสาหกรรมยางพาราภายในประเทศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงการแข่งขันที่สูงขึ้นในอนาคตได้

2. ปัจจัยกำหนดการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิตแบบทวิปัจจัยกำหนดการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมสูง เนื่องจากค่า -2 log likelihood (-2LL) มีค่าต่ำ คือ เท่ากับ -122.246 ส่วน log likelihood ratio Chi-squared มีค่าเท่ากับ 74.108 และมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 แสดงว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวในแบบจำลองที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า McFadden R square มีค่าเท่ากับ 0.2326 แสดงว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 23.26 เห็นได้ว่า ค่าดังกล่าวค่อนข้างต่ำ แต่เป็นสภาพปกติของแบบจำลองโลจิตแบบทวิ เนื่องจากตัวแปรตามมี 2 ค่า คือ 0 และ 1 ดังนั้นในทางปฏิบัติดัชนีวัดค่าความสามารถของแบบจำลองทางเลือกจึงมีค่าค่อนข้างต่ำ ซึ่งโดยทั่วไปแบบจำลองโลจิตแบบทวิจะมีค่าอยู่ในช่วง 0.20–0.40 (อารี วิบูลย์พงศ์, 2549: 196)

ตารางที่ 3 ปัจจัยกำหนดการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ผลกระทบส่วนเพิ่ม
GEN	-0.2446 (0.3523)[1]	-0.0427 (0.0609)
AGE	-0.0168 (0.0250)	-0.003 (0.0044)
EDU	-0.0229 (0.0505)	-0.0041 (0.0089)
MEM	0.2900**[2] (0.1163)	0.0512** (0.0204)
LAB	-0.3700 (0.5219)	-0.0691 (0.1025)
FUN	0.1847 (0.2028)	0.0326 (0.0357)
EXP	-0.0045 (0.0185)	-0.0008 (0.0033)
RLC	0.0154 (0.0133)	0.0027 (0.0023)
HLA	1.6938* (0.8705)	0.1969*** (0.0608)
ICP	-0.4315 (0.3982)	-0.0796 (0.0764)
ANI	-0.1579 (0.4612)	-0.0272 (0.0772)
INF	1.0828*** (0.2232)	0.1911*** (0.0367)
SEM	0.5821* (0.3343)	0.1027* (0.0587)
ADV	0.9667** (0.4426)	0.1487** (0.0580)
HEL	0.2041 (0.5968)	0.0345 (0.0965)
RIN	-7.12×10^{-7} (1.73×10^{-6})	-1.26×10^{-7} (0.0000)
Constant	-3.0515* (-1.8309)	
McFadden R square = 0.2326	-2 log likelihood (-2LL) = -122.246	LR Chi-squared =74.108***

หมายเหตุ: [1] ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

[2] *** $p \leq 0.01$, ** $p \leq 0.05$ และ * $p \leq 0.10$

ที่มา: จากการศึกษา

การขาดแคลนแรงงานครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา การเพิ่มขึ้นของระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การได้รับการตรวจเยี่ยมหรือคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ การเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการเข้าร่วมการฝึกอบรม/ทัศนศึกษา/การประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ความเพียงพอของแรงงานครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพาราส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value ≤ 0.01) กล่าวคือ เกษตรกรชาวสวนยางที่ขาดแคลนหรือมีแรงงานครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพาราไม่เพียงพอในการทำสวนยางพารา จะมีความน่าจะเป็นในการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมสูงกว่าเกษตรกรชาวสวนยางที่มีแรงงานครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพาราเพียงพอในการทำสวนยางพาราร้อยละ 19.69 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ มีค่าคงที่ เนื่องจากการทำสวนยางพาราตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงใช้แรงงานในกิจกรรมการผลิต ตั้งแต่การปลูกไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเฉพาะแรงงานกรีดยางพาราและเก็บน้ำยางสด ดังนั้นหากแรงงานครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารามีไม่เพียงพอ จะก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ผลผลิตยางพาราที่เก็บเกี่ยวได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งมีผลต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยาง เกษตรกรชาวสวนยางจึงจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ซึ่งพบได้ทั่วไปในพื้นที่ ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมเพิ่มขึ้น

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value ≤ 0.01) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้น (ลดลง) 1 ระดับ จะมีความน่าจะเป็นในการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 19.11 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ มีค่าคงที่ เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อที่มีคะแนนเฉลี่ยการได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรสูงที่สุดและในอันดับรองลงมา จะทำให้เกษตรกรชาวสวนยางมีความรู้และความเข้าใจ รวมทั้งสามารถคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มากขึ้น โดยเกษตรกรชาวสวนยางที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนระดับมาก ย่อมมีการรับรู้หรือคาดการณ์ถึงผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มากกว่าเกษตรกรชาวสวนยางที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเรื่องดังกล่าวในระดับที่น้อยกว่า

การตรวจเยี่ยม/การรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value ≤ 0.05) กล่าวคือ เกษตรกรที่ได้รับการตรวจเยี่ยมหรือคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ

จะมีความน่าจะเป็นในการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับการตรวจเยี่ยมหรือคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐร้อยละ 14.87 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ มีค่าคงที่ เป็นไปได้ว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่มาเยี่ยมเยียนเกษตรกรชาวสวนยาง นอกจากจะให้ความรู้ คำแนะนำ หรือคำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพาราแล้ว อาจกล่าวถึงผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออาชีพการทำสวนยางพารา ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมเพิ่มขึ้น

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value ≤ 0.05) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเดียวกันเพิ่มขึ้น (ลดลง) 1 คน จะมีความน่าจะเป็นในการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 5.12 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ มีค่าคงที่ เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก จะมีความกังวลใจในเรื่องของผลกระทบทางลบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่ออาชีพการทำสวนยางพาราดังเห็นได้จากผลการวิจัยที่แสดงในตารางที่ 2 เช่น การลดลงของรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราและราคาผลผลิตยางพารา ซึ่งหากเกิดสถานการณ์ดังกล่าวขึ้น จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยางและสมาชิกในครัวเรือน จึงทำให้เกษตรกรชาวสวนยางที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก มีการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมมากตามไปด้วย

การเข้าร่วมการฝึกอบรม/ทัศนศึกษา/การประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value ≤ 0.10) กล่าวคือ เกษตรกรชาวสวนยางที่เข้าร่วมการฝึกอบรม/ทัศนศึกษา/การประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา จะมีความน่าจะเป็นในการรับรู้ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมสูงกว่าเกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่มีการเข้าร่วมการฝึกอบรม/ทัศนศึกษา/การประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราร้อยละ 10.27 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ มีค่าคงที่ เนื่องจากการฝึกอบรม ทัศนศึกษา การประชุม และสัมมนาอาจมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมด้วย เพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางทราบถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน และตระหนักถึงการปรับตัวเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งอาจมีการแนะนำแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางด้วย

เห็นได้ว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระบุไว้ในตารางที่ 2 น้อยกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในงานวิจัยนี้ เนื่องจากหากเกษตรกรชาวสวนยางเห็นว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งผลกระทบทางตรง และทางอ้อมที่กำหนดไม่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย จะไม่มีการถามต่อเกี่ยวกับทิศทางของผลกระทบและระดับผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ อย่างไรก็ตามตัวแปรตามในแบบจำลองโลจิตแบบทวิเป็นการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจโดยภาพรวมตามที่ได้กล่าวไปแล้ว โดยยอมรับผลที่ได้จากการประมาณค่าด้วยแบบจำลองดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางส่วนหนึ่งเท่านั้นที่รับรู้ถึงผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การตรวจเยี่ยม/การรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ และการเข้าร่วมการฝึกอบรม/ทัศนศึกษา/การประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงมีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับเกษตรกรชาวสวนยาง โดยเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านการตรวจเยี่ยม หรือกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ การฝึกอบรม ทัศนศึกษา การประชุม สัมมนา เป็นต้น ซึ่งมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมด้วย ตลอดจนสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเกษตรกรชาวสวนยางมีโอกาสในการเปิดรับสูง ได้แก่ รายการโทรทัศน์ วีดิทัศน์และเอกสารเผยแพร่ในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งเว็บไซต์และเพจเฟซบุ๊กของการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงยังสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้ทั้งภาพและเสียงไปพร้อม ๆ กัน ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนหนึ่งเห็นว่า การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจจะส่งผลกระทบทางลบต่อแรงงานในการทำสวนยางพารา รวมถึงการขาดแคลนแรงงานครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา และการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการรับรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางต่อผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการรองรับและป้องกันปัญหาด้านแรงงานที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ เช่น การส่งเสริมธรรมาภิบาลของแรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา การส่งเสริมให้สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นคนรุ่นใหม่และเป็นแรงงานครัวเรือนประเภทแรงงานบุตรหลาน หรือต้องการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารามีบทบาทในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ แล้วนำไปบอกต่อหรือถ่ายทอดให้แก่แรงงานครัวเรือน โดยเฉพาะแรงงานครัวเรือนประเภทแรงงานคู่สามี–ภรรยาที่มีอายุมากและแรงงานผู้สูงอายุ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้เพราะสมาชิกที่มีลักษณะดังกล่าว มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้ง่าย อีกทั้งยังให้ความสนใจและสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนหนึ่งมีความกังวลใจในเรื่องแรงงานเป็นอย่างมาก จึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการแรงงานในการทำสวนยางพาราที่เหมาะสม รวมถึงกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการ

แข่งขันในการผลิตยางพาราไทย หรือกลยุทธ์การพัฒนาความสามารถทางการแข่งขันของเกษตรกรชาวสวนยางไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เอกสารอ้างอิง

คณะทำงานยกร่างยุทธศาสตร์การเกษตรต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *ยุทธศาสตร์การเกษตรต่างประเทศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2560–2564*. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2562 จาก http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/ForeignAgriculturalStrategy2560-2564.pdf

เจนจิรา ใจทาน, สาวิตรี รังสิภัทร์, และพิชัย ทองดีเลิศ. (2556). การรับรู้ถึงผลกระทบจากการเผาอ้อยของเกษตรกรในเขตอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร*, *9*(2), 30–37.

ชญาณินทร์ อักษรสิทธิ์. (2552). *การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การผลิตและการส่งออกยางพาราของไทย* (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

ทรงพล ขัติยศ. (2550). *การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกยางพาราของประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน* (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

นวพร สังวร, และสุดาพร สาวม่วง. (2557). กลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในการส่งออกยางพาราไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, *19*(1), 111–122.

บัญชา สมบูรณ์สุข, วันชัย ธรรมสัจการ, ปริญญา เฉิดโฉม, อรอนงค์ ลองพิชัย, และปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์. (2558). ศักยภาพ ความสามารถและการพัฒนาแรงงานจ้างในระบบการผลิตยางพาราขนาดเล็ก: บทเรียนจากพื้นที่ปลูกยางพาราดั้งเดิม จังหวัดสงขลา. *วิทยาสารเกษตรศาสตร์ (สังคมศาสตร์)*, *36*(1), 74–87.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, และบำเพ็ญ เขียวหวาน. (2558). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร. *วารสารสังคมศาสตร์*, *4*(2), 43–54.

ปฐมาวดี ฉายรักษา. (2557). *ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเชิงพลวัตของการส่งออกยางพาราของประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซีย.* (การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

ปราปต์ปกรณ์ ธนูรัตน์. (2553). *การวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกยางธรรมชาติของไทยไปรัสเซีย.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์, และอยุทธ์ นิสสภา. (2555). การวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวและปัจจัยกำหนดราคายางแท่งชั้น 20 ของไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 31*(4), 95–106.

พงษ์วิวัฒน์ สิงห์มณี. (2544). *ศึกษาการรับรู้ของเกษตรกรจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในสวนมะม่วง.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล).

พรรณจิรา จันทร์ผลึก. (2553). *การส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยางจากประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

วราลี ศรีสมบัติ. (2542). *การวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกยางพาราของประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

วลัยพร บวรกุลวัฒนร์. (2554). *การศึกษาความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพเชิงลึกของอุตสาหกรรมยางธรรมชาติในประเทศไทย* (งานวิจัยเฉพาะเรื่องปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

วัชรินทร์ กือเย็น. (2551). *การวิเคราะห์ส่วนการตลาดแบบคงที่ของการส่งออกยางพาราไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์).

วันเพ็ญ ทับทิมแก้ว, และธิฏิรัตน์ ทิพรส. (2558). ทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดราชบุรี. *สุทธิปริทัศน์, 29*(92), 322–337.

วิลาวัณย์ ไฝนันท์ตา. (2555). *การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community, AEC) ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ. (2557). การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *รัฐสภาสาร, 62*(12), 48–70.

ศุภโชค สมพงษ์ (2555). *ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และมาตรการรองรับของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมยางพาราไทย.* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ).

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). *ยางพารา: เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่กรีดได้ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ ปี 2559*. สืบค้น 8 มกราคม 2562 จาก http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ production/pararubber.pdf

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). *สารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตรรายสินค้าปี 2560*. สืบค้น 8 มกราคม 2562 จาก http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/commodity60.pdf

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 6. (2556). *การศึกษาการรับรู้ของเกษตรกรในการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภาคตะวันออก*. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2562 จาก http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER5/DRAWER094/GENERAL/DATA0000/00000889.PDF

สิทธิโชค วรานุสันติกูล. (2546). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

สุชาต ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สามลดา.

สุธิดา ปัททุม, และ ไกรชิต สุตะเมือง. (2556). การรับรู้ต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ตามนโยบายของรัฐบาลในกลุ่มประชากรบุคคลวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการเงิน การลงทุน การตลาด และการบริหารธุรกิจ*, *3*(4), 490–507.

สุธี อินทรสกุล, บัญชา สมบูรณ์สุข, และปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์. (2560). อุตสาหกรรมยางพาราไทย: สถานภาพและแนวทางการพัฒนาสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, *8*(พิเศษ), 80–107.

อนันต์ บุพศิริ. (2556). *การเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรผู้ทำนาในอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว.* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

อารี วิบูลย์พงศ์. (2549). *เศรษฐมิติประยุกต์สำหรับการตลาดเกษตร*. เชียงใหม่: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อิศรา ชูบำรุง. (2554). *การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกยางพาราธรรมชาติของประเทศไทย.* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

อุดมศรี ชวานิสากุล. (2544). *การวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกยางธรรมชาติของประเทศไทย.* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

Maddala, G. S., & Lahiri, K. (2009). *Introduction to econometrics* (4th ed.). New Delhi, India: John Wiley & Sons.

Poramacom, N. (2002). Revealed Comparative Advantage (RCA) and Constant Market Share model (CMS) on Thai natural rubber. *Kasetsart Journal (Social Sciences)*, *23*(1), 54–60.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Tokyo, Japan: John Weatherhill.